

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ В УКРАЇНІ

Л. Р. Петрашко

студентка 4-го курсу, група УПЕП-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. М. Самолюк

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті проаналізовано динаміку виробничого травматизму загалом по Україні, а також у розрізі окремих областей та видів економічної діяльності. Досліджено основні причини нещасних випадків на виробництві та заходи профілактики виробничого травматизму.

Ключові слова: виробничий травматизм, нещасні випадки на виробництві, заходи профілактики виробничого травматизму.

В статье проанализирована динамика производственного травматизма в целом по Украине, а также в разрезе отдельных областей и видов экономической деятельности. Исследованы основные причины несчастных случаев на производстве и меры профилактики производственного травматизма.

Ключевые слова: производственный травматизм, несчастные случаи на производстве, меры профилактики производственного травматизма.

The article analyzes the dynamics of occupational injuries in Ukraine and in individual regions and economic activities. The main causes of industrial accidents and prevention of occupational injuries were investigated.

Keywords: occupational injuries, industrial accidents, prevention of occupational injuries.

Виробничий травматизм був і залишається величезною людською трагедією, причиною найбільш масштабних соціально-економічних втрат. Разом з тим рівень виробничого травматизму та професійної захворюваності залишаються найбільш важливими показниками, за якими оцінюється ефективність управління охороною праці.

Виробничий травматизм – явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві. До травматизму на виробництві належать: нещасні випадки, професійні захворювання, професійні отруєння.

Відповідно до впливу чинників виробничого середовища на працівників травми поділяють на механічні, теплові, хімічні, електричні (рис.1) [1].

Рис. 1. Види виробничих травм

Механічні травми можуть бути заподіяні рушійними частинами виробничого устаткування та оброблюваними предметами, інструментом, переміщуваним вантажем,

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

також вони виникають при падінні працівника. В свою чергу теплові травми викликані переважно прямим доторканням до поверхні виробничого устаткування, впливом полум'я, гарячих предметів; раптовою дією розплавленого металу, гарячої рідини, гарячої пари чи газу. При цьому, обмороження є наслідком дії низьких температур повітря, устаткування чи предметів.

Хімічні травми працівник може отримати при транспортуванні та переливі кислот, лугів, виготовленні розчинів, ремонті та чищенні апаратури. А електричні травми пов'язані з проникненням струму через організм людини. Причини електричних травм на виробництві різноманітні: обриви дроту, доторкання до неізольованих дротів чи предметів під напругою [3].

За даними Міжнародної організації праці, щорічно у всьому світі фіксується біля 125 млн випадків виробничого травматизму [3]; загалом у всіх країнах світу кожні 3 хвилини гине людина, а кожну секунду травмується 4 особи.

Не дивлячись на щорічну оптимістичну динаміку зниження кількості нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом – у 2014 році на підприємствах травмовано удвічі менше осіб в порівнянні з 2011 роком, стан виробничого травматизму в Україні, згідно даних Держкомстату, залишається незадовільним (рис.2). Зокрема, кожний восьмий випадок травматизму має смертельний наслідок.

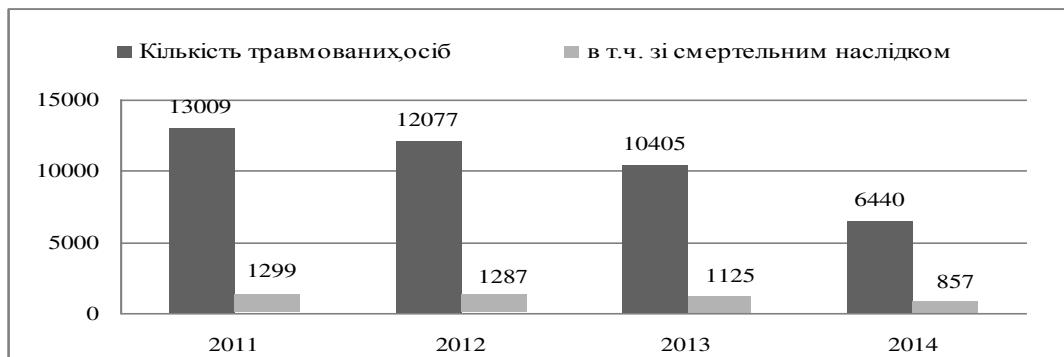

Рис. 2. Динаміка виробничого травматизму на підприємствах України за 2011-2014 роки [5]

До областей з найменшою кількістю зареєстрованих випадків виробничого травматизму за 2011-2014 роки можна віднести Закарпатську, Чернівецьку та Тернопільську. Водночас найбільша кількість нещасних випадків зареєстрована в східних областях України (рис. 3).

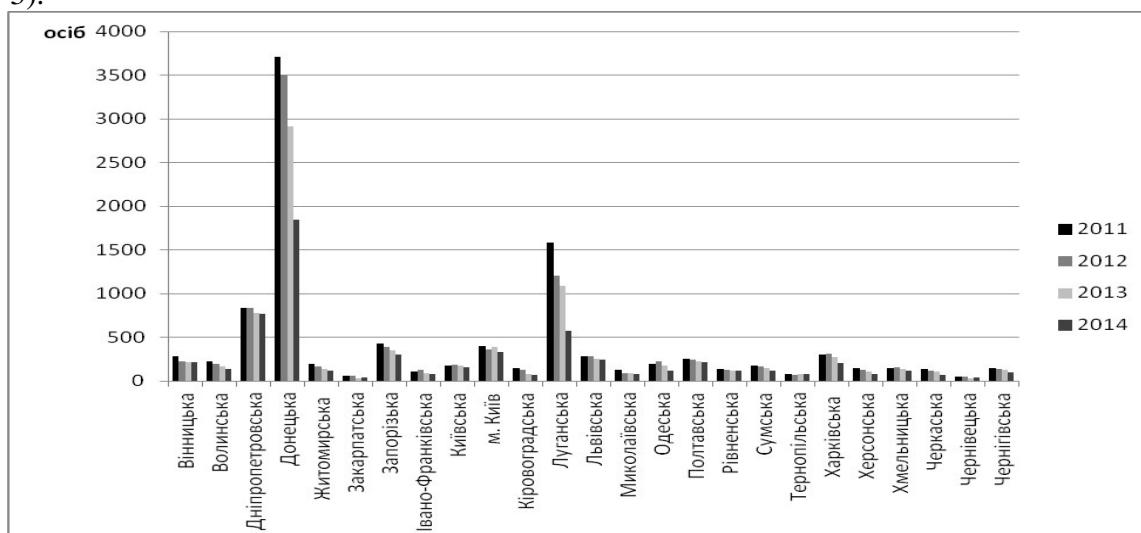

Рис. 3. Динаміка виробничого травматизму по областях України за 2011-2014 роки [5]

І хоча за 4 роки ситуація в цих областях покращилася, однак все одно лишається на високому рівні, зокрема у 2014 році в Донецькій області трапилося 28,7% усіх нещасних випадків країни, в Луганській – 9%, а в Дніпропетровській – 11,9%. Така ситуація обумовлена багатьма причинами, головною з яких є галузева орієнтація регіонів. Зокрема, високий показник травматизму спостерігається у тих регіонах, в яких розвинена вугільна промисловість, яка є однією із найнебезпечніших галузей економіки України.

До найбільш травмонебезпечних видів економічної діяльності України відносяться добувна і переробна промисловість, сільське господарство та транспортна діяльність (рис. 4). Зокрема, у 2014 році саме за цими видами економічної діяльності травмовано найбільше працівників: 1111 осіб – у добувній промисловості, 1471 особу – у переробній, 489 осіб – у сільському господарстві. Водночас, аналіз статистичних даних за 2011–2014 роки показав позитивну динаміку у зменшенні випадків виробничого травматизму абсолютно за всіма видами економічної діяльності.

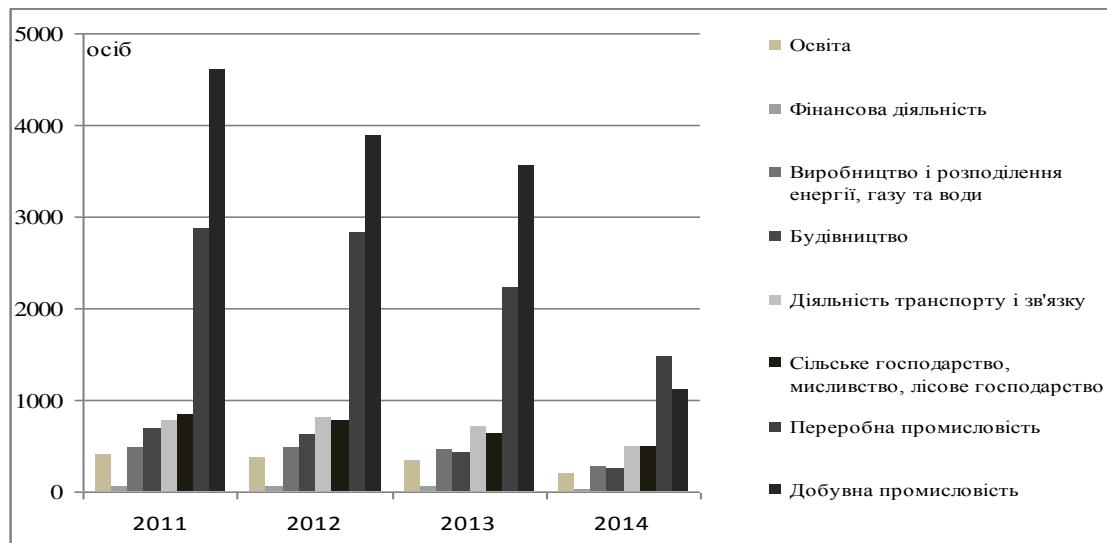

Рис. 4. Динаміка виробничого травматизму за видами економічної діяльності за 2011-2014 роки [5]

Причини виробничого травматизму прийнято поділяти на такі основні групи: організаційні, технічні, санітарно-гігієнічні та психофізіологічні (рис. 5) [2]. До найбільш поширених причин нещасних випадків на виробництві відносять: порушення трудової і виробничої дисципліни (19%), допуск до роботи без навчання (11%), незадовільний технічний стан виробничих об'єктів (9%), порушення вимог техніки безпеки під час експлуатації устаткування (9%).

З метою зменшення матеріальних збитків і моральної шкоди від виробничого травматизму на підприємствах розробляються заходи профілактики, що передбачають конкретні завдання, термін виконання, необхідні ресурси для їх реалізації та способи контролю за їх здійсненням. Дані заходи поділяються на:

1) технічні (рівень механізації та автоматизації виробничих процесів, засоби огороження, сигналізації, дистанційне управління, зміна технологічних процесів на більш bezpechni, вдосконалення колективних та індивідуальних засобів захисту працюючих та ін.);

2) санітарно-гігієнічні (облаштування вентиляційних систем, модернізація штучного і природного освітлення, централізоване питне водопостачання, забезпечення нормальних параметрів повітряного виробничого середовища, заходи по боротьбі з шумом та вібрацією, обладнання зон відпочинку та ін.);

3) організаційні (дотримання трудової та технологічної дисципліни, правил та норм з охорони праці, проведення планово-запобіжних ремонтів, рівень кваліфікації штатних працівників, відомчий та громадський контроль за виконанням робіт, відповідне навчання та інструктаж працюючих та ін.) [4].

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Рис. 5. Причини нещасних випадків на виробництві

Отже, дослідження показують, що проблема виробничого травматизму є досить гострою і часто пов’язана з «людським фактором». Іншими словами, виробничий травматизм є наслідком недоліків та упущенів у роботі керівників підприємств та спеціалістів з охорони праці. Работодавцями не виконуються вимоги статті 19 Закону України «Про охорону праці» щодо виділення коштів на охорону праці. В результаті залишаються невиконаними комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів з охорони праці. Тобто, ступінь ризику отримати виробничу травму або професійне захворювання залишається дуже високим. Крім того, у штатах деяких підприємств взагалі відсутні служби охорони праці або відповідальні особи з питань охорони праці. Зрозуміло, що така ситуація потребує докорінних змін.

Список використаних джерел:

1. Березуцький В. В. Основи охорони праці. Навч. посіб. / В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Г. Г. Валенко та ін.; за заг. ред. В. В. Березуцького. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Факт, 2007. – 480 с.
2. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці. Підручник / В. Ц. Жидецький, В. С. Джигирей, О. В. Мельников. – Вид. 5-те, доповнене. – Львів : Афіша, 2000. – 350 с.
3. Керб Л. П. Основи охорони праці. Навч. посібник / Л. П. Керб. – К. : КНЕУ, 2003. – 215 с.
4. Москальова В. М. Охорона праці. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / Москальова В. М. – Рівне : НУВГП, 2009. – 399 с.
5. Дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_trav.bl.htm